

HOTĂRÂREA CURȚII
DIN 16 MARTIE 1983*

**Amministrazione delle Finanze dello Stato
împotriva Societ  petrolifera italiana SpA (SPI)
și SpA Michelin italiana (SAMI)
(cereri de pronunțare a unei hot r ri preliminare,
formulate de Corte Suprema di Cassazione)**

„Efecte ale consolidării drepturilor în cadrul GATT”

Cauzele conexate 267 - 269/81

 n cauzele conexate 267 - 269/81,

av nd ca obiect cereri adresate Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Corte Suprema di Cassazione ( nalta Curte de Casație și Justiție din Italia) de pronunțare, în litigiile pendinte în fața acestei instanțe între

AMMINISTRAZIONE DELLE FINANZE DELLO STATO

și

SOCIET  PETROLIFERA ITALIANA SpA (SPI), cu sediul social în Fornovo Taro (cauza 267/81),

și

SpA MICHELIN ITALIANA (SAMI), cu sediul social în Torino (cauzele 268/81 și 269/81),

a unei decizii preliminare privind competența Curții de Justiție în domeniul interpretării Acordului General pentru Tarife și Comerț (GATT), privind efectele înlocuirii Comunității de către statele membre în îndeplinirea angajamentelor prevăzute de acest acord și privind interpretarea mai multor dispoziții ale GATT cu privire la dreptul pentru servicii administrative perceput pentru mărfurile importate în Italia în temeiul Legii nr. 330 din 15 iunie 1950,

CURTEA,

compusă din domnii J. Mertens de Wilmars, președinte, P. Pescatore, A. O'Keefe și U. Everling, președinți de cameră, Mackenzie Stuart, G. Bosco, O. Due, K. Bahlmann și Y. Galmot, judecători,

avocat general: domnul G. Reischl

grefier: domnul P. Heim

pronunță prezenta

* Limba de procedură: italiana.

HOTĂRÂRE

1 Prin trei ordonanțe din 21 mai 1981, primite la Curte la 6 octombrie 1981, Corte Suprema di Cassazione (Înalta Curte de Casație și Justiție din Italia) a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, trei întrebări preliminare privind,

— pe de o parte, interpretarea articolului 177 din Tratatul CEE,

— pe de altă parte, efectul intracomunitar al Acordului General pentru Tarife și Comerț din 30 octombrie 1947 (denumit în continuare Acordul general) și al protocoalelor tarifare încheiate în cadrul acestui acord de către Comunitate la 16 iulie 1962 și la 30 iunie 1967 (denumite în continuare protocoalele tarifare), precum și interpretarea preambulului Acordului general și a articolelor II, III, VI și VIII din acest acord în legătură cu protocoalele tarifare citate,

pentru a fi în măsură să stabilească compatibilitatea cu dispozițiile menționate a percepției dreptului *ad valorem* de 0,5 % pentru servicii administrative, instituit de Legea nr. 330 din 15 iunie 1950 (denumit în continuare drept pentru servicii administrative).

2 Aceste întrebări au fost adresate în cadrul litigiilor între diverși importatori și administrația financiară italiană cu privire la perceperea dreptului pentru servicii administrative pentru diverse mărfuri importate din țări terțe care sunt părți la Acordul general. Rezultă din ordonanța de trimitere că drepturile contestate au fost percepute în perioade cuprinse între 1964 – 1967 în cauza 267/81, între 1965 – 1971 în cauza 268/81 și între octombrie - decembrie 1963 în cauza 269/81. Întrucât importatorii au obținut, în primă instanță și în apel, obligarea statului la restituirea drepturilor plătite, au fost introduse recursuri în casație la Corte di Cassazione de către administrația financiară.

Cu privire la faptele premergătoare litigiului

3 Trebuie amintit că Italia a aderat la Acordul general în temeiul Protocolului de la Annecy din 10 octombrie 1949, pus în aplicare prin legea din 5 aprilie 1950. Concesiile tarifare acordate cu această ocazie de Italia fac obiectul listei XXVII din anexele la Acordul general. Această listă a fost renegociată cu ocazia mai multor conferințe tarifare care au avut loc între 1950 - 1960.

4 La încheierea „negocierii Dillon”, desfășurate între 1960-1961, la care Comunitatea a participat pentru prima dată, a fost stabilită o listă XL-CEE care a înlocuit listele anterioare de concesiuni ale statelor membre, inclusiv lista XXVII a Italiei. Protocolul care consacră rezultatul acestei negocieri a fost încheiat în comun de Comunitate și statele membre la 16 iulie 1962. Se pare că acest protocol nu a fost publicat în Jurnalul Oficial al Comunității.

5 Lista XL-CEE a făcut obiectul unor noi negocieri tarifare în timpul „negocierii Kennedy”, care a avut loc între 1964-1967, al cărui rezultat, consemnat în Protocolul de la Geneva din 30 iunie 1967, a fost ratificat de Decizia Consiliului din 27 noiembrie 1967 (JO L 305, p. 1). Succesul acestei negocieri a deschis calea pentru punerea în aplicare anticipată a Tarifului Vamal Comun la 1 iulie 1968.

6 Rezultă din cele menționate anterior că dreptul pentru servicii administrative a fost introdus într-un moment în care Italia deja aderase la Acordul general și consolidase un anumit număr de drepturi vamale în cadrul primei versiuni a listei XXVII, dar înainte de negocierea primelor protocoale tarifare de către Comunitate și de punerea în aplicare a Tarifului Vamal Comun.

7 Făcând uz de puterea pe care o deține în temeiul articolului 13 alineatul (2) din Tratatul CEE, Comisia a adresat Italiei, la 22 decembrie 1967, o directivă (68/31) privind stabilirea ritmului de eliminare a dreptului pentru servicii administrative aplicat importului de mărfuri provenite din alte state membre (JO L 12, p. 8). În conformitate cu această directivă, dreptul în cauză trebuia să fie eliminat în traficul intracomunitar de la 1 iulie 1968.

8 Deoarece Italia nu a pus în aplicare această directivă, Comisia a introdus o acțiune, în temeiul articolului 169 din tratat, iar Curtea, prin Hotărârea din 18 noiembrie 1970 (cauza 8/70, Recueil p. 961), a constatat nerespectarea, de către Italia, a articolului 13 din tratat și a Directivei nr. 68/31. Aceeași apreciere a fost formulată la scurt timp de Hotărârea preliminară din 17 decembrie 1970 (SACE, cauza 33/70, Recueil p. 1213).

9 Dreptul pentru servicii administrative a fost desființat prin Legea nr. 447 din 24 iunie 1971. Această lege prevede un efect retroactiv începând cu 1 iulie 1968 pentru importurile provenite din alte state membre ale Comunității. Rezultă că acest drept a fost aplicat pentru importurile din state terțe până la abrogarea acestuia prin legea citată.

10 Rezultă din cele menționate mai sus că drepturile contestate în cauza 267/81 existau în perioada Protocolului tarifar din 16 iulie 1962, că acestea s-au prelungit în temeiul Protocolului tarifar din 30 iunie 1967, dar acestea sunt anterioare punerii în aplicare a Tarifului Vamal Comun. Drepturile contestate în cauza 268/81 s-au prelungit dincolo de perioada Protocolului tarifar din 16 iulie 1962 la perioada Protocolului tarifar din 30 iunie 1967, până în perioada ulterioară punerii în aplicare a Tarifului Vamal Comun. În cele din urmă, drepturile contestate în cauza 269/81 existau în întregime în perioada Protocolului tarifar din 16 iulie 1962.

11 Rezultă din ordonanțele de trimitere că administrația financiară a susținut, în esență, că, deoarece instituirea dreptului pentru servicii administrative era anterioară listei comunitare XL-CEE, perceperea acestuia nu trebuie considerată o creștere a dreptului vamal, contrară articolului II din Acordul general. Pentru a soluționa acest litigiu, Corte di Cassazione a formulat trei întrebări preliminare, identice în cele trei cauze, redactate după cum urmează:

A) Cu titlu preliminar: Comunitatea fiind înlocuită de statele membre în ceea ce privește respectarea angajamentelor prevăzute de GATT și negociind concesiile tarifare și consolidările realizate în cadrul acestui acord înainte de 1 iulie 1968, dispozițiile acordului și listele astfel negociate fac parte (în cazul unui răspuns afirmativ, începând de când și în ce limite) din actele a căror interpretare ține de competența preliminară atribuită Curții de Justiție de articolul 177 din tratat, chiar și în cazul în care instanța națională este invitată să le aplice sau, în orice caz, să le interpreteze în funcție de raporturile dintre persoanele de drept privat, în alte scopuri decât acela de a aprecia validitatea sau invaliditatea unui act comunitar?

B) În cazul unui răspuns afirmativ la întrebarea precedentă: Care sunt, după caz (și, în cazul în care variază în timp, în ce ordine cronologică), efectele care rezultă, în interiorul ordinii juridice a Comunității și a statelor membre, din faptul că statele membre înlocuiesc Comunitatea în ceea ce privește respectarea angajamentelor prevăzute de GATT și negociază noua listă comună XL-CEE? În special, instanța națională, în scopul folosirii unui argument sau a unei norme pentru interpretarea, respectiv aplicarea unei dispoziții naționale ulterioare, contrare dispozițiilor din acord, trebuie să considere – respectând repartizarea competențelor stabilită de articolul 177 din tratat – că GATT, în special în raport cu dispozițiile menționate în întrebările următoare, are valoarea unui simplu angajament internațional, fără a produce efecte directe în ordinea juridică internă sau produce, de asemenea, efecte în interiorul

acesteia în raporturile dintre persoanele de drept privat și, în această a doua situație, într-o poziție de egalitate sau de prioritate în raport cu dispoziția națională contrară?

C) De asemenea, în cazul unui răspuns afirmativ la întrebarea A și indiferent de răspunsul la întrebarea B, în scopul furnizării de indicații utile instanței naționale pentru interpretarea dispoziției naționale:

C.1) GATT — și, în special, preambulul (în prezent articolul I, nr. 2), în combinație cu articolele II (în prezent III), nr. 1 b) și nr. 2, III (în prezent IV), nr. 2, VI și VIII — interzice instituirea pentru orice produs, chiar dacă acesta nu este inclus în listele menționate la articolul II (în prezent III) citate mai sus, de noi drepturi vamale sau de alte drepturi sau impuneri de orice natură percepute la import sau cu ocazia importului?

C.2) Pentru produsele incluse în lista de concesiile acordate de un stat după aderarea acestuia la GATT — și, în special, în ceea ce privește statele care sunt, de asemenea, membre ale Comunității Economice Europene, pentru mărfurile incluse în lista XL-CEE stabilită, mai întâi, în temeiul „Dillon Round” și apoi în temeiul „Kennedy Round” — data care trebuie folosită ca referință pentru stabilirea sumei drepturilor vamale și a altor impuneri percepute la importul față de care se aplică interdicția unei creșteri, stabilită de articolul II (în prezent III), nr. 1 b) din GATT este cea a aderării la acord sau cea a protocolului privind noua concesie?

Cu privire la consecințele înlocuirii Comunității de către statele membre în angajamentele din Acordul general (întrebarea A)

12 După ce a făcut trimitere la jurisprudența Curții de Justiție cu privire la înlocuirea Comunității de către statele membre în respectarea angajamentelor din Acordul general și cu privire la aplicarea competenței de interpretare a Curții, în temeiul articolului 177 din tratat, la dispozițiile acordurilor care obligă Comunitatea (Corte di Cassazione menționează pe această temă în special Hotărârile din 12.12.1972, International Fruit Cy, cauzele 21-24/72, Recueil p. 1219, din 24.10.1973, Schluter, cauza 9/73, Recueil p. 1135, din 30.4.1974, Haegeman, cauza 181/73, Recueil p. 449 și din 11.11.1975, Nederlandse Spoorwegen, cauza 38/75, Recueil p. 1439), Corte di Cassazione întreabă dacă dispozițiile pertinente ale Acordului general și ale protocoalelor tarifare încheiate de Comunitate țin de competența preliminară atribuită Curții de articolul 177, chiar și în cazul în care instanța națională este invitată să le aplice în ceea ce privește raporturile dintre persoanele de drept privat, în alte scopuri decât acela de a aprecia validitatea unui act comunitar.

13 Mai mult, Corte di Cassazione solicită să se precizeze de când și în ce limită acest efect de substituție s-a produs, ținând seama de faptul că negocierea concesiilor tarifare și realizarea consolidărilor în cadrul Acordului general înainte de 1 iulie 1968, data punerii în aplicare a Tarifului Vamal Comun, au fost făcute de Comunitate.

14 Așa cum a avut ocazia să sublinieze Curtea în hotărârile amintite, trebuie ca dispozițiile Acordului general, precum dispozițiile tuturor celorlalte acorduri care obligă Comunitatea, să fie puse în aplicare în același mod în toată Comunitatea. Într-adevăr, orice divergență de interpretare și de aplicare a dispozițiilor care obligă Comunitatea față de state terțe are ca efect nu doar compromiterea unității politicii comerciale care, conform articolului 113 din tratat, trebuie să fie întemietată pe principii uniforme, ci și crearea de denaturări în schimburile intracomunitare ca urmare a divergențelor în maniera de aplicare a acordurilor în vigoare între Comunitate și statele terțe în diferitele state membre.

15 Rezultă că această competență dată Curții pentru asigurarea unității interpretării dreptului comunitar trebuie să înglobeze stabilirea domeniului de aplicare și a efectului normelor Acordului general în Comunitate, precum și efectul protocoalelor tarifare încheiate în cadrul acestui acord. Nu contează în această privință că instanța națională trebuie să aprecieze validitatea actelor comunitare sau compatibilitatea dispozițiilor legislative naționale cu angajamentele care obligă Comunitatea.

16 Din cauza eșalonării în timp atât a faptelor care sunt la originea prezentelor cauze, cât și a actelor prin care Comunitatea și-a evidențiat participarea în cadrul sistemului Acordului general, apar probleme deosebite din punctul de vedere al aplicării în timp a principiilor stabilite mai sus.

17 Trebuie amintit în acest sens, în primul rând, că, așa cum a afirmat Curtea în Hotărârea din 12 decembrie 1972 (International Fruit Cy, citată mai sus), efectul înlocuirii Comunității în angajamentele din Acordul general a intervenit la 1 iulie 1968, în urma punerii în aplicare a Tarifului Vamal Comun. Într-adevăr, în această perioadă Comunitatea și-a asumat, prin anticiparea sfârșitului perioadei de tranziție, toate atribuțiile acesteia în domeniul de aplicare a Acordului general.

18 Dimpotrivă, în ceea ce privește domeniile reglementate de protocoalele tarifare, inclusiv concesiile și consolidările obținute în cadrul listei XL-CEE care este parte integrantă din aceste protocoale, concluzia acestor acorduri a avut ca efect, în temeiul articolului 228 din tratat, obligarea statelor membre, precum și a Comunității. Pentru motivele amintite mai sus și fără a aduce atingere precizărilor făcute mai jos în ceea ce privește efectul intern al protocoalelor, trebuie, în orice caz, ca acestea să primească o interpretare și o aplicare identică în toată Comunitatea.

19 Trebuie răspuns la întrebarea adresată că, întrucât Comunitatea a fost înlocuită de statele membre în ceea ce privește respectarea angajamentelor prevăzute de Acordul general începând cu 1 iulie 1968, data punerii în aplicare a Tarifului Vamal Comun, dispozițiile acestui acord fac parte, începând cu data respectivă, din dispozițiile a căror interpretare ține de competența preliminară atribuită Curții de Justiție de articolul 177 din tratat, indiferent de scopurile acestei interpretări. Pentru perioada anterioară acestei date, această interpretare ține exclusiv de instanțele statelor membre.

20 În ceea ce privește protocoalele tarifare din 16 iulie 1962 și 30 iunie 1967, trebuie spus că aceste protocoale constituie acte adoptate de instituțiile Comunității în sensul articolului 177 alineatul (1) litera (b) din tratat și țin, ca atare, de competența preliminară atribuită Curții de Justiție.

Cu privire la efectul intracomunitar al normelor Acordului general și al protocoalelor încheiate în cadrul acestuia (întrebarea B)

21 Corte di Cassazione solicită în continuare clarificări cu privire la efectele care rezultă, în interiorul ordinii juridice a Comunității și a statelor membre, din faptul că statele membre înlocuiesc Comunitatea în ceea ce privește respectarea angajamentelor prevăzute de Acordul general. Aceasta dorește să știe în special dacă Acordul general, împreună cu protocoalele tarifare care au introdus noua listă tarifară XL-CEE, produc efecte în interiorul ordinii juridice, atât a Comunității cât și a statelor membre.

22 De asemenea, Corte di Cassazione dorește să știe, în cazul în care efectul intracomunitar al normelor din Acordul general și al protocoalelor tarifare este supus variațiilor în timp, care este efectul acestora în ordine cronologică.

23 În Hotărârile din 12 decembrie 1972 și 24 octombrie 1973 (International Fruit Cy și Schlüter, citate mai sus), Curtea a dat răspunsuri negative la întrebarea privind aplicabilitatea directă a două dispoziții ale Acordului general, și anume articolul XI privind eliminarea restricțiilor cantitative și articolul II privind efectul listelor de concesi. Curtea a ajuns la această concluzie pe baza considerațiilor privind sistemul Acordului general, și anume faptul că acesta este întemeiat pe principiul negocierilor derulate pe bază de reciprocitate și interes reciproc și este caracterizat prin flexibilitatea extinsă a dispozițiilor sale, în special a celor referitoare la posibilitățile de derogare, la măsurile care pot fi adoptate în cazul unor dificultăți excepționale și la soluționarea diferendelor între părțile contractante. Aceleași considerații se aplică articolelor citate de Corte di Cassazione.

24 În ceea ce privește protocoalele tarifare încheiate în cadrul Acordului general, trebuie subliniat că aceste protocoale sunt caracterizate de faptul că fac referire, prin listele tarifare anexate la acestea, la tarifele vamale ale părților în cauză. Aceste protocoale, în temeiul atât al sistemului Acordului general cât și al sistemului acestora, nu pot, prin urmare, să fie eficiente decât prin intermediul tarifului vamal al părților contractante și, prin urmare, prin intermediul Tarifului Vamal Comun.

25 Cu toate acestea, a existat o situație specială în perioada drepturilor percepute contestate, având în vedere că acestea erau, în mare parte, în perioada anterioară punerii în aplicare, la 1 iulie 1968, a Tarifului Vamal Comun. Prin urmare, trebuie luate în considerare separat perioadele anterioare și ulterioare datei de 1 iulie 1968.

26 Deoarece nu poate fi atribuit un efect direct nici protocoalelor tarifare în cauză, nici dispozițiilor Acordului general care stabilesc efectul acestor protocoale, problema legalității percepției dreptului pentru servicii administrative trebuie să fie examinată, pentru perioada ulterioară datei de 1 iulie 1968, exclusiv în lumina Tarifului Vamal Comun. Este suficient să se amintească, în acest sens, Hotărârea din 13 decembrie 1973 (Diamantarbeiders, cauzele 37 și 38/73, Recueil p. 1609) din care rezultă că le este interzis statelor membre, în temeiul dispozițiilor tratatului referitoare la uniunea vamală (articolele 18 – 29) și la politica comercială comună (articolul 113), să modifice nivelul dreptului care rezultă din Tariful Vamal Comun. Prin urmare, un stat membru nu trebuie să crească în mod unilateral nivelul Tarifului Vamal Comun prin perceperea adițională de drepturi sau taxe cu caracter național.

27 Cu toate acestea, așa cum rezultă din aceeași hotărâre, în ceea ce privește taxele care au existat la data punerii în aplicare a Tarifului Vamal Comun, acestea nu pot fi considerate, în special din motive de securitate juridică, inaplicabile decât în temeiul dispozițiilor specifice adaptate de Comunitate.

28 Deoarece nicio dispoziție de acest gen nu a fost adoptată în ceea ce privește dreptul contestat, așa cum este aplicat acesta importului de mărfuri originare din țări terțe, trebuie trasă concluzia că acest drept a putut fi perceput în mod legal în timpul perioadei ulterioare punerii în aplicare a Tarifului Vamal Comun, până la abrogarea Legii nr. 330.

29 Pentru stabilirea situației juridice existente înainte de punerea în aplicare a Tarifului Vamal Comun, trebuie stabilite natura și efectul protocoalelor tarifare care au avut ca efect înlocuirea listei XL-CEE cu listele naționale anterioare ale statelor membre.

30 În această perioadă statele membre erau angajate în procesul de apropiere a tarifelor naționale ale acestora la Tariful Vamal Comun, în conformitate cu articolele 23 – 26 din tratat. Rezultă din aceasta că atât Tariful Vamal Comun, cât și concesiile și consolidările consacrate de protocoalele tarifare negociate în această perioadă nu constituiau, pentru statele membre, o obligație precisă, ci un obiectiv în funcție de care trebuiau să-și orienteze acțiunile de apropiere.

31 Prin urmare, trebuie răspuns la întrebarea adresată că, pentru perioada anterioară datei de 1 iulie 1968, protocoalele tarifare din 16 iulie 1962 și 30 iunie 1967 nu au avut ca efect protejarea persoanelor de drept privat împotriva perceperii, de către un stat membru, a unei taxe pentru produsele importate din țări terțe și că, pentru perioada ulterioară datei de 1 iulie 1968, nicio dispoziție a dreptului comunitar nu s-a opus perceperii, pentru aceleași produse, a unei taxe precum dreptul pentru servicii administrative, așa cum exista acesta la acea dată.

32 Ținând seama de răspunsurile date la primele două întrebări, întrebarea C rămâne fără obiect.

Cu privire la cheltuielile de judecată

33 Cheltuielile efectuate de către Guvernul Republicii Franceze, Guvernul Republicii Italiene, Guvernul Regatului Țărilor de Jos, Guvernul Regatului Unit și Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de Corte Suprema di Cassazione, prin Ordonanțele din 21 mai 1981, declară:

1) Întrucât Comunitatea a fost înlocuită de statele membre în ceea ce privește respectarea angajamentelor prevăzute de Acordul General pentru Tarife și Comerț, începând cu 1 iulie 1968, data punerii în aplicare a Tarifului Vamal Comun, dispozițiile acestui acord fac parte, începând cu data respectivă, dindispozițiile a căror interpretare ține de competența preliminară atribuită Curții de Justiție de articolul 177 din Tratatul CEE, indiferent de scopurile acestei interpretări. Pentru perioada anterioară acestei date, această interpretare ține exclusiv de instanțele statelor membre.

2) Protocoalele tarifare din 16 iulie 1962 și 30 iunie 1967 constituie acte adoptate de instituțiile Comunității în sensul articolului 177 alineatul (1) litera (b) din Tratatul CEE și țin, ca atare, de competența preliminară atribuită Curții de Justiție.

3) Pentru perioada anterioară datei de 1 iulie 1968, protocoalele tarifare din 16 iulie 1962 și 30 iunie 1967 nu au avut ca efect protejarea persoanelor de drept privat împotriva perceperii, de către un stat membru, a unei taxe pentru produsele importate din țări terțe. Pentru perioada ulterioară datei de 1 iulie 1968, nici o dispoziție a dreptului comunitar nu a fost contrară perceperii, pentru aceleași produse, a unei taxe precum taxa pentru servicii administrative, prevăzută de Legea italiană nr. 330 din 15 iunie 1950, așa cum exista acesta la acea dată.

Mertens de Wilmars
Mackenzie Stuart Bosco

Pescatore
Due

O'Keeffe
Bahlmann

Everling
Galmot

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 16 martie 1983.

Grefier
P. Heim

Președinte
J. Mertens de Wilmars